

Ivan Blatný projevoval básnický talent už jako dítě

JAN ŠMARDA

Pro landsturmführericha (praporčíka) týlové jednotky rakousko-uherské armády Lva Blatného skončila 1. světová válka už v pozdním létě 1917. Jeho válečná anabáze ho v té době zastihla až v orientálním prostředí albánského Skutari (Skadaru). Třiadvacetiletý student práv (nar. 11. 4. 1894) byl chronicky poznamenán rodinným prokletím – plicní tuberkulózou. Potýkal se s ní po léta úspěšně (jakkoliv byl náruživým kuřákem cigaret) a prošel i lékařským vyšetřením, jež ho uznalo schopným vojenské služby; ale malárie, kterou ho v úmorně horkém, páchnoucím a vlhkém prostředí nakazil endemický komár, obranyschopnost jeho organismu zcela podlomila. Jako těžce nemocný musel být převelen z armádního lazaretu ve Skutari do vojenské nemocnice – příštího plicního sanatoria – v moravském Jevíčku. Na rodné Moravě se začal rychle uzdravovat. Jako zdravý byl z jevíčského ústavu propuštěn na jaře 1918, ale současně byl ze zdravotních důvodů uznán neschopným aktivní vojenské služby a převelen do zálohy.

Lev Blatný se tedy vrátil do civilního života ještě před koncem 1. světové války a před vznikem samostatného Československa. Jeho první starostí bylo zpečetění jeho životní lásky ke Zdence Klíčnickové; byla to láska hluboká a vzájemná. Poznali se už jako studující I. českého gymnázia v Brně na Legionářské ulici; znali se tedy už v době, kdy Lev maturoval. Zdenka (nar. 17. 7. 1896) tehdy teprve končila sextu, a tak o vážné známosti ještě nemohlo být řeči. Lev po maturitě přešel ke studiu práv na tehdy jedinou českou právnickou fakultu Karlovy univerzity do Prahy, a tak si oba museli zvykat na vzájemné dopisování – jež se jim pak stalo celoživotním osudem. (Naštěstí si Zdenka Klíčnicková většinu Lvových dopisů uschovávala; a ty zachovalé jsou dnes uloženy v Literárním archivu Moravského zemského muzea v Brně.)

Sňatek obou věrně zamilovaných byl uzavřen v Brně dne 16. 5. 1918. Zdenčini rodiče, komerční rada Arnold Klíčník s chotí Annou, novomanželům uvolnili polovinu svého velkého a krásného bytu ve 3. poschodí domu na Obilním trhu 4. A tento byt se pak záhy stal nadlouho ohniskem brněnského literárního světa.

Druhou starostí Lva Blatného pak bylo co nejrychlejší dokončení válkou přerušeno právního studia – a tím materiální zajištění společného života mladých manželů. Také to se mu podařilo. Doktorem práv byl promován na Karlově univerzitě v Praze dne 14. 12. 1920. Mezitím – 21. 12. 1919 – se mladým a šťastným manželům narodilo jejich jediné dítě, syn Ivan. (Nikdo tehdy nemohl tušit, že JUDr. Lvu Blatnému je vyměřeno už jen devět a půl roku života.)

Lev Blatný arci vstoupil do literární tvorby lyrickým sešitkem „Vzkazují“ už před válkou, jako student prvního ročníku svých pražských studií; ten však zůstal jeho jedinou publikací poezie. Jeho dílo tvoří tvorba prozaická a dramatická. Ta byla zahájena roku 1920 ryze expresionistickým dramatem „Tři“, v němž velmi osobitě zpracoval banální tematiku měšťáckého manželství dvou lidí a jejich milostných vztahů. Celé jeho dílo je nesenobytnou empatií se sociálně slabými, nešťastnými, životem poznamenanými a nemocnými, avšak se zvláštním, překvapivým smyslem pro tragickou grotesknost. František Götze ho označil jako „dramatického lyrika co do zážitku a za prudkého dramatika co do tvárné potence“.

Obr. 1. Zdenka Klíčnicková a JUDr. Lev Blatný – novomanželé. 16. 5. 1918.

JUDr. Lev Blatný se stal občanským povoláním vrchním komisařem ředitelství Československých státních drah v Brně, ale jeho určující profil patřil literatuře. Při vlastní pilné tvorbě byl předsedou Literární skupiny v Brně, redaktorem časopisu *Host* (který začala vydávat), dramaturgem činohry Zemského divadla v Brně, oficiálním literárním kritikem, stálým spolupracovníkem brněnského *Radiojournalu* atd.

Zdenka Klíčnicková byla čtvrtým a posledním potomkem budovatele a majitele optického závodu v Brně na České ulici č. 23 (který pak roku 1935 po něm zdědil Ivan Blatný – a který je tam dodnes). Arnold Klíčnick senior patřil mezi osobnosti české brněnské společnosti; byl mj. mecenášem Památníku Bible kralické. Zdenka byla mimořádně inteligentní a kultivovaná žena se širokými uměleckými zájmy i osobními styky. Ač její školní vzdělání skončilo maturitou na gymnáziu, měla široké a hluboké znalosti – zejména světa literárního (které svědomitě usměrňoval Lev Blatný) a hudebního. Byla půvabná, měla světle hnědé, často nepřilíhš upravené vlasy a její postava s mateřstvím ztratila svou původní štíhlost. Nosila brýle. Byla však temperamentní, vitální, usilovná ve svém snažení a výkonná nejen v administrativní práci v otcově závodě. Přitom byla velmi společenská a společností oblíbená. Bylo v ní něco jakoby mužského. Života užívala plnými doušky, jakkoliv ji po léta sužoval jaterní neduh. Kletba rodu

Obr. 2. Ivan Blatný tříletý. 21. 12. 1922.

Klíčnicků – sklon k melancholii – se jí vyhnul. Naopak, byla tak trochu sluníčkem velmi dobře ekonomicky situované a vlastenecké rodiny. Její osobnost ji přivedla k přímému kontaktu s řadou současných umělců.

Toto rodinné prostředí v krásném, rozlehlém bytě na Obilním trhu dávalo malému Ivánkovi už samo o sobě stále nové podněty, které oba jeho rodiče s radostí cíleně výchovně umocňovali. A radovali se z toho, že Ivánek už brzo začal ukazovat, že zdědil literární – a zejména poetický – talent svého otce. Stejně jako tímto zájmem bylo rodinné prostředí Blatných prochnuto vzájemnou láskou a úctou. Rodina, včetně prarodičů Klíčnickových, byla přitom dobře situována sociálně-ekonomicky a intenzivně orientována kulturně. Nepevně zdraví obou svých rodičů – zvláště

otcovo – nemusel Ivánek brát příliš na vědomí. Není tedy divu, že už v raném dětském věku začal projevovat vlastní literární sklony, které rodinné prostředí vítalo a kultivovalo. A toto prostředí dotvářely i ustavičné návštěvy literátů, kteří se u Blatných scházeli a mezi nimiž se malý Ivánek od útlého věku pohyboval. Byli to hlavně Čestmír Jeřábek, Dalibor Chalupa, Jiří Mahen, František Götz a mnozí další, i literáti mimobrněštití.

Ivánek byl také již jako tříleté dítě s maminkou u moře – v italském Gradu; u moře podobné zeleno-modré barvy, jako měly jeho oči. Na lístku z 21. 5. 1923 Zdenka píše domů: „Ivánkovi se daří znamenitě. Sílí, jedna radost... Ivan už uzavřel tolik známostí, že o společnost bych už neměla nouzi.“

Nejstarším dochovaným rukopisem příštího básníka, který napsal tiskacími písmeny s roztomile chybnými tvary pravděpodobně ve věku čtyř let za asistence své maminky, je jeho dopis „tetě“, Zdenčině důvěrné přítelkyni pianistce Iloně Kurzové:

MILÁ TETO ILOONKO.

UŠ JSEM TÍ DLOUHO NEPSAL DOPÍS. POSÍLÁM TÍ PUSU. I PAVLÝČKOVÍ. STREJČKOVÍ ŠTĚPÁNOVÍ POZDRAF POSÍLÁM. JÁ TEN DOPÍ

SNEPOSÍLÁM TETĚ JA TO POSÍLÁM CÉLÉRODÍŇEŠTĚPÁNU. UŠ I SE-
UČÍM NEVÍM ESLI VÁMTO PANÍ KURCOVÁ ŘÍKALA MÝLA TETO
UJEKONEC.

Maminka Zdenka uložila tento Ivánkův dopis do rodinného archivu spolu s bohatou odstříženou kadeří jeho zlatých vlásků. Jak patrně, Ivan začal objevovat tajemství psaní velmi brzy; a jak jeho husté a jemné vlásky temněly do výsledného tmavě kaštanového odstínu, přecházely řádky jeho dalších rukopisů ve stále poetičtější verše.

Přibližně ze stejné doby pochází také Ivánkův první „výrobek“, který přinesl ze školky 9. 5. 1924: sešitek tří barvotisků, svázaných červenou bavlnkou, který pyšná maminka Zdenka také uschovala.

Začátkem září 1925 – tedy téměř o čtyři měsíce dříve, než dovršil šest let – šel Ivánek poprvé do školy. Jako prvňáček pak „vytvořil“ svá první „literární dílka“, která šťastná a pyšná maminka Zdenka uložila do rodinného archivu. Nejstarší z nich nese datum 16. 3. 1926:

Obr. 3. Zdenka a Lev Blatný a jejich čtyřletý syn Ivan. 21. 12. 1923.

Obr. 4. Pětiletý Ivan Blatný a jeho dědeček Vojtěch Blatný. 21. 12. 1924.

Jaro

Jaro, štěstí zdroj,
zpevných ptáčeků roj.
Jaro! Jaro! Ach,
nehrejte vy páni šach,
běžte ven,
uvidíte tam spoustu krásných panen,
ty si namluvte
a už víc nemluvte.

Co asi dokáže psycholog vyčíst z tématu a obsahu této prvotiny šestiletého chlapce, i když nezná budoucí básnickovy osudy, tak bytostně prolutné vztahy k ženám? – Pro úplnost cituji i poznámku, kterou Zdenka Blatná připsala pod záznam této básničky: „Když mu bylo vytýkáno, že ani neví, co napsal, odvětil: Já nejsem praktik, ale theoretik!“ – A co by literární vědec dovedl vyčíst už z těchto veršů jako předznamenání Ivanovy práce s veršem později?

Z let 1926–1928 je pak v rodinném archivu dochováno ještě 19 dalších Ivanových básniček, které dokládají jeho inspiraci bohatou četbou dětské poezie, pohádek i dobrodružné literatury, ale také jeho vlastními zážitky. (Už v tomto dětském věku si budoucí básník – samozřejmě aniž by si to uvědomoval – budoval svou paměťovou „databanku“ prožitků, dojmů, střípků dějů a setkání, z níž pak čerpal náměty pro svou tvorbu po celý svůj život; nakonec i v ústraní anglického exilu.)

Datem 1. 12. 1926 pak Zdenka označila nejstarší dochovanou písemnou památku na Ivana, kterou už napsal písmem psacím, jeho dopis (přesněji pohlednici) na adresu „ježišek“ „mamami ježižku já bich chtěl tu knihu cesta Pana Broučka na měsíc. A novou Bateriji do otáskové hry IVAN“. I to je podivuhodný doklad o čtenářském zájmu sotva sedmiletého Ivana.

Ze zmíněných 19 následujících básniček šesti- až osmiletého Ivana uvedme ještě 10 příkladů.

Sůl

Stůl, stůl, stůl,
na něm jako zlata důl
leží tam sůl.

Královna

Královna, ta krásná paní,
ta má všelicos a všecko k mání,
vojáků a rytířů, ubrusů a vějířů.

Král

Král
pořádá bál.
Na bále je dvorní dáma,
bude tam též naše máma.
Naše máma boty nosí,
jiní budou chodit bosí.

Říkadlo

Moje milá na zábavu chodila
a na zábavě jiného milého si hledala.
Také mě ráda neměla,
potom se konečně se mnou rozvedla.
A až se se mnou rozvedla,
potom já jsem si našel jinou.
A s tou jinou jsem se oženil,
potom jsem ji rád měl a miloval jsem se s ní.
Ale ona se se mnou zase rozvedla
a potom už jsem si nehledal žádnou milou.
KONEC.
KDYŽ JE KONEC, TAK VŠECKO KONČÍ.

(Datováno 18. 2. 1927 – Ivanovi bylo tedy 7 let. Tato jeho básnička bývá často uváděna jako nejstarší dochovaná.)

Bojovník

Bojovník, ten statný muž,
už jde do boje, už,
má pušku, dýku, všecky zbraně
a je přichystán hned k ráně,
na rameně pušku a oheň v líci,
ten bojovník, ten bojovník bojující,
je odhodlán, je odhodlán jen pro svou vlast,
chce ji chránit,
před nepřáteli bránit.

Zima

Zima, mráz,
sněží zas,
sníh se sype, šupy, šup,
chlapci běží do chalup.

Čert

Čert
nezná žert.
Vezme kluky do pytle,
napíchne je na vidle.

(bez názvu)

Hezká malá krabička
To je dobrá věcička
Každý může do ní dáti
Co si srdce ráčí přát.

Bonbony a čokoládu
Nebo věci na parádu
Dokonce i šperky zlaté
Inu páté přes deváté.

Obraz

Na obrázku stojí pán, drží on tam hůl,
nedaleko obrázku pase se tam vůl,
blízko pána je též dům.
Franta křičí rum, pum, pum.

Riviera a u nás

Tam růže v květu,
tady sníh,
zde sever,
a tam jih.

Uvedené Ivánkovy básničky vznikaly v uvedeném sledu. Zřetelně dokumentují jak jeho psychický růst v uvedeném období (6–8 let věku), tak růst jeho poetických schopností.

V březnu a dubnu 1928 posílá školák Ivánek svému tatínkovi a babičce Anně do Brna pohlednice z Vídně, z Monte Carla a z Mentonu na francouzské Ri-

viře, kde je s maminkou Zdenkou. (Později za nimi přijel na Riviéru i tatínek Lev.)

Dne 2. 4. 1928 píše Zdenka z Mentonu: „Ivan již dnes všelicos sám šel nakupovat – to je ve svém živlu!“ To už sedmiletý Ivánek ovládá základy němčiny a začíná se učit francouzsky, jak sám píše tátovi a babičce do Brna.

Milá Babičko!

Že se přiučím franštině, to si myslím. a řeknu ti proč. U nás v tom Hôtelu co jsme je jídelna a všichni lidi co bidlí v hôtelu tam jedí v té jídelně obsluhuje lidi jedna slečna a ta když vyděla že neumím dobře francouzky tak řekla mámně že od devíti do jedenásti dává tu jídelnu do pořádku, že ja bych jí mohl pomoci že bude při tom se mnou mluvit francouzky a tak já tam každý den na hodinu chodím a s ní mluvím a když něco nerozumím tak jí řeknu; Je necomprendspas a ona mně to něčím naznačí a já to porozumím. Každý den svítí slunko ale je to sluníčko zubaté. Ponožky přece nosím. Jednoho dne moře hrozně bouřilo tak že když jsme bili v jídelně šplíchalo to až na Okna. Tvůj Ivan

10.–IV.–1928

O prázdninách v červenci téhož roku je v rakouském Grazu, tentokrát s babičkou Annou.

Obr. 5. Sedmiletý Ivan Blatný se svými dvěma strýci – staršími bratry obou rodičů: Josefem Blatným a Ing. Jaroslavem Klíčnickem. 21. 12. 1926.

A v srpnu je – opět s babičkou – v Kuthanově sanatoriu v Tišnově. Všechny tyto pobyty mají trojí cíl: aby Ivánek klimatickou léčbou zesílil, aby poznával malebné cizí krajiny a učil se cizím jazykům. (To vše ovšem také přinášelo další „vstupní informace“ do „banky“ jeho paměti...) A možná zde byl ještě jeden cíl: odvádět Ivánkovy myšlenky od nemoci jeho otce, jemuž bylo souzeno v této době pobývat stále déle v beskydských a tatranských plicních sanatoriích; tuberkulóza se nevzdala...

Pravděpodobně z tišnovského pobytu s babičkou Annou v létě 1928 byl tátkovi Lvovi do Brna odeslán blokový útržek firmy Koh-i-noor s Ivanovým vzkazem: „Milý táto! To co ti posílám je do té soutěže lidových novin. Prosím Tě pošli to tam. Zdraví Ivan.“ Jak se tedy zdá, Ivan již ve svých osmi letech poprvé obeslal literární soutěž; zpráva o příslušné básničce se bohužel nedochovala.

V červenci 1929 je pak Ivánek (s maminkou) už potřetí u moře: tentokrát u moře Baltického, v Melluži v Lotyšsku. 3. 7. odtud píše dědečkovi Arnoldu Klíčnickovi: „Dorozumívám se tady německy. Teď teprve vidím, že je to moc dobré, že mne babička naučila německy.“ (Němčina byla jejím mateřským jazykem, pocházela z německé rodiny.) A také se chlubí, že „už trochu umí jezdit

na kole“. – 13. 7. pak píše tátovi „poprvé ingoustem“. Seznamuje ho se svými třemi lotyšskými kamarády, s nimiž ho váže nadšení pro loutkové divadlo a pro texty v řeči vázané. Zmiňuje se už také o svém záměru přeložit jejich text pro tento dopis z němčiny do češtiny „jenom tak pro zábavu“.

Dne 20. 7. 1929 píše Zdenka z Melluži Lvovi do penzionu v hostýnské Ráztoce: „Teď jsme právě s Ivanem povečeřeli – on jde na koncert do parku se svými kamarády a já půjdu s panem Manem ... do kavárny.“

Dnem 22. 3. 1930 je pak datován Ivanův první skutečný pokus o překlad poezie z němčiny; je to překlad romantické lyrické básně L. Uhlanda „Einkehr“, kterou Ivan nadepsal „Hostem“. Báseň má 5 čtyřveršových strof s těžkým trochejským rytmem a řazením veršů

Obr. 6. Devítiletý Ivan Blatný.
21. 12. 1928.

a-b-a-b. Není bez zajímavosti porovnat s originálem alespoň první strofu českého překladu pořízeného devítiletým hochem.

Einkehr

Bei einem Wirte wundermild,
Da war ich jüngst zu Gaste.
Ein goldner Apfel war sein Schild
An einem langen Aste.

Hostem

U hostinského milého
Já jednou hostem byl,
Jenž krásné jabko zažloutlé
Si za štít zavěsil.

Patrně z téže doby pochází také Ivanův překlad slavné rozsáhlé básně J. W. v. Goetha „Der Zauberlehrling“; titul Ivanova překladu zní „Čarodějův učeň“. Ivanovo moderní pojetí humoru romantického klasika stojí za povšimnutí české literární historie.

Na jaře 1930 se táta Lev léčí v sanatoriu v Rožnově. Odtud 6. 4. píše Ivanovi, jak pomalu jaro do tamních kopců proniká a – zřejmě nerad, ač souhlasně – reaguje na Ivanovu zprávu, že se přestal učit hrát na klavír... To už na okno táty Lva klepala smrt. (A Ivan se ke klavíru už nikdy nevrátil.)

Ivan s maminkou a přáteli (při návratu ze čtyřdenního zájezdu do Vídně) ještě 18. 5. 1930 posílají z Břeclavi tátovi do nemocnice v Brně pohlednici s Ivanovou veselou veršovánkou. – V neděli 15. 6. je pak Zdenka s Ivánkem na slovácké pouti u Sv. Antoníčka.

A v sobotu 21. 6. 1930 ráno Lev umírá v plicním sanatoriu Květnice u Popradu. Zdenka s rodinou ho 25. 6. pohřbívá do rodinného hrobu Klíčníků na Ústředním hřbitově v Brně – po bok svého staršího bratra Arnolda („Armina“), který zemřel jako 41letý 22. 1. 1927.

Ze dne 30. 7. 1930 pak pochází – zcela neočekávaně! – Ivanova veršovaná satira na vnitropolitické poměry.

(Bez názvu)

Do politiky řezat je práce velká dnes,
je lepší přece jenom návštěvou hostit les.
Ten klidný přece šumí,
jak nejlíp jenom umí.
Však dneska politika
brečí – kvílí – kviká!
Pere se všecko vzájem,
domáci – a pak nájem!
Dneska se „Šejdrem“ pere,
a s ním „Tramp“ se zase dere.
Kramář do Němců řeže,
až třesou se už věže.
Udržal bije klerikály,

až se třesou všechny katedrály.
Lidovci zas s agrárníky
drží nemilostné styky.
Kdejaký Bradáč se míchá v politiku,
nechce se však stopit v politickém ryku!
No zkrátka, v tom našem ctěném parlamentu
je hejno všelijakých sakramentů.

Od 1. do 22. 8. 1930 je Zdenka s Ivánkem v Julských Alpách, ve Slovinsku: na březích Bledu i Bohinjského jezera. Ještě nedokáže žít doma bez svého Lva i bez jeho dopisů. Také Ivánkův rukopis na pohlednici z Koči u Triglavských jezer je zakříknutý.

Ale život jde dál – a 1. 9. 1930 se Ivan stává primánkem I. českého státního (později: Státního československého) gymnázia v Brně na Legionářské ulici (kde, jak víme, studovali už oba jeho rodiče). Tam pak Ivan studuje až do maturity v roce 1938. Je od začátku osvobozen od náboženství, ale zato v prvních dvou ročnících navštěvuje „relativně povinný“ zpěv. Výroční vysvědčení z 1. i z 2. třídy se honosí samými jedničkami (ve 2. třídě však zameškal 129 vyučovacíh hodin).

V lednu 1931 pak vychází 1. číslo na psacím stroji (na průklepové papíry) propisovaného „časopisu“ *Trampoty primánků* (cena „výtisku“ 20 hal.), jehož iniciátorem, zakladatelem, „chef-redaktorem“, předsedou redakční rady, sekretářem redakce i hlavním kmenovým autorem je Ivan Blatný. (*Trampoty* vycházejí nepravidelně do podzimu 1932 – byl v sekundě a tercii pod mutovaným názvem *Revue*.) Jeho programové prohlášení slibuje: „Náš časopis Vám bude donášeti zábavné povídky, primánské básničky, poučné články cestopisné, hádanky, kratší příběhy a spoustu rubrik jako: Filatelistická, loutkářská, humoristická, sportovní atd. a různé referáty... Redakce.“ (Ivan hodně přesně vypočítává své vlastní záliby!)

A hned za tímto programovým prohlášením v 1. čísle uvádí Ivan Blatný I. část své „dobrodružné povídky na pokračování“ Raymond. Jde o romantický detektivní a pohádkově-dobrodružný příběh dvou bratrů-studentů. Ivan si zřejmě postupně vymýšlel pokračování pro každé číslo zvlášť. (Škoda, že zůstala zachována jen první dvě čísla!)

V 1. čísle Ivan dále uveřejnil básničku Masarykův okruh.

Masarykův okruh

Teď vine se tu silnic' krásná,
na níž hledí člověk žasna.

Dřív silnice tu byla strašně bídná,
teď změnila se a je krásná, vlídná.

Ta silnice se stala středem hluku
a kouká se vesele do světa,

ona táhne se jako had
a auto za autem ji obléhá.

Člověku se zdá, že nebude ti klidu víc,
a že ta auta budou stále hučet z plných plic.

Ivan-filatelista uveřejnil i návod, jak si mají primáni vyměňovat poštovní známky.

Z rubriky „Pro zasmání“, kde je pod prvními třemi anekdotami uvedena šifra „-Bli-“, je zde na ukázkou třetí a nejkratší:

První pán (na venkově): Pozorujete tu změnu vzduchu?

Druhý pán: Ano, ve městě smrděla auta a zde močůvka.

Další Ivanova básnička v 1. čísle *Trampot primánků* je nejdůležitější ze všech tří v něm uvedených, protože poprvé ukazuje Ivanův hluboký citový vztah k mamince. (Připomeňme, že původní verzi sbírky *Stará bydliště* z roku 1979 dal Ivan roku 1978 titul *Být s matkou*.)

Byl jednou jeden...

Máť zpívá, zpívá tajemně a zticha
a děťátko na klíně kolébá si
co sen mu sletěl na hebounké řasy...

Byl jednou jeden cvrček, pěvců pýcha.
A zpíval ten cvrček ve lnu na políčku,
vtom verunka: „Cvrčku“ – praví jemu –
„daruj mi vlákno.“ Cvrček ptá se: „K čemu?“

„Na punčochy a prádlo pro mou výbavičku!“
Dí cvrček: „Chceš-li, dám já prsten tobě!“
Což verunka výskla přenáramně.

Nad hvězdičkami oček víčka malá
teď naposled slabounce zamžikala
a zamkla se. Hle sny. Usmívá se robě.

2. číslo *Trampot* přineslo ještě jednu Ivanovu prózu: Podzemní svatyně, inspirovanou četbou indiánek.

V tomto čísle redakce vypsala „soutěž“ (spíše agitační akci):

„Kdo odevzdá naší redakci 5 příspěvků, které budeme moci uveřejnit, obdrží jedno číslo našeho časopisu z d a r m a . Kdo nám odevzdá 15 příspěvků, obdrží

kompas, věnovaný firmou ARNOLD KLÍČNÍK, Brno, Česká 23.“

Tak zde Ivan zapojil už i dědečka – jako sponzora (tehdejší terminologií: mecenáše). Současně se snažil zvýšit počet přispěvatelů svého časopisu.

Z primánského roku uvádím ještě jednu jeho básničku, datovanou březnem 1931:

Vítr

Vítr fouká listy honí
velké stromy větve kloní.

Listy tančí poletují
a větry je dirigují.

Někdy klobouk s hlavy sletí
z toho mají švandu děti;

majitel má pak honění
a klobouček zas tančení.

Čtverák vítr může hned
roztančiti celý svět.

Ivan neustále pilně četl a soustavně se – dirigován otcem – seznamoval s klasickou literaturou celého světa (samozřejmě většinou v českých překladech), ale četbu „prokládal“ klukovskou literaturou dobrodružnou. Již v primě vznikla jeho dramatická epická báseň „Hořící Řím“, inspirovaná četbou Sienkiewiczova románu „Quo vadis?“.

Zemská ústředna pro péči o dorost živnostenský v Brně, Česká 23 (shodná adresa s opticko-mechanickým závodem Arnoda Klíčnicka nebyla náhodná!) uspořádala v rámci oslav 13. výročí československé státnosti 28. října 1931 v Novém domově (Brno, Falkensteinerova 45–47) „Společenskou besídku dorostu živnostenského velkého Brna“. Program zahájil předseda této ústředny komerční rada Arnold Klíčnick a hned po něm vystoupil Ivan Blatný s recitací básně Rudolfa Těsnohlídka „28. říjen“. „Přítomno bylo 400 učňů a učnic a na 200 dospělých. ... Po programu byl dorost živnostenský podílen bílou kávou a koláči, jichž bylo rozdáno přes 500 porcí. Celkový průběh oslavy byl velmi zdařilý.“

Dne 13. března 1932 pak Ivan recitoval dokonce v rozhlase – a to esperantsky! (Esperanto bylo třetím jazykem, kterému se učil už v dětství.) Šlo o jeden z pionýrských experimentálních počinů tehdejšího brněnského Radiojournalu, o souvislé kabaretní pásmo v esperantu, jež přineslo mimořádný posluchačský ohlas ze zahraničí.

Nejranější dochované Ivanovy texty přesvědčivě dokládají, že jeho literární talent od počátku krystalizoval souběžně ve dvou stěžejních polohách: v čisté

lyrice a v ironické, nadsazující grotesce. Groteska dosáhla v tomto kontextu nejintenzivnějšího tónu právě v primě až tercii (aby ji pak záhy opustil).

Tak v sekundě – 19. 5. 1932 – napsal úsměvnou ironickou povídku „Čs. národní čest zachráněna!“. Na starém hřbitově se sejde sněm kostlivců, velikánů našich dějin. Tento sněm postaví fotbalovou jedenáctku (kostlivců), aby zachránila československou prestiž v kopané. V brance je Jaroslav Hašek, útok vede Jan Žižka a na křídlech hrají Oldřich a Božena. V přípravném utkání před soubojem s Rakouskem porazí S.K. Líšeň 1:0.

Část prázdnin 1932 strávil Ivan poprvé bez rodičů i bez babičky: v chlapec-kém táboře. – V srpnu 1932 pak napsal v Teplicích písňový text „Královno má!“ a současně parodii na něj. (Zde si poprvé ověřil, že určitá poezie snese i vulgární výraz. Snad odtud vyrostl i jeden z důležitých kořenů syrové poetiky sbírky Tento večer z roku 1945, vrcholící jeho slavnou básní „Terrestris“.)

Královno má!

(Originál)

Královno má,
já chtěl bych rád
o lásce své
Ti povídat.

Jak Tě mám rád,
jak krásně sním,
jak lásku bych snes'
k nohám Tvým.

V šeříků stín
přijď, má milá,
vždyť's mi to včera
slíbila.

(Parodie)

Královno má,
já chtěl bych rád
o lásce své
si zacancat.

Jak Tě mám rád,
jak krásně sním,
abych měl buřta
s plzeňským.

V šeříků stín
přijď do sadu
na rodinnou tam
poradu.

Refrain

Venku je
všechno kvetoucí,
v srdci mém láska
horoucí.

A já mám radost,
že jsem mlád,
že Tě mám, holčičko,
strašně rád.

Však my se
nepopálíme,
dyť oba stejně
hoříme,

a já mám radost,
že jsem mlád,
že mému srdci
dala's mat.

Jednou z básní, které Ivan napsal v prvním pololetí tercie a které byly určeny pro poslední číslo gymnaziální *Revue*, je báseň „U psacího stolu”.

U psacího stolu

U svého psacího stolu
sedávám v radosti, v bolu.
Je-li v mé duši vše v zmatku,
stolek je též v nepořádku. -
Kalamář, těžítka, kalendář,
svěží kytice kvítí
všemi barvami svítí.

Když vracím se z prázdnin, můj brachu,
stírám Ti vrstvičku prachu,
kterou tam navál strýček Čas.
Zvadlá barevná kytka
je jako němá výtka.

Vše bude v pořádku zase,
v prosté se zaleskneš kráse.
Bude zde zas kytka kvítí,
jež všemi barvami svítí,
bude mi znít do duše
barevný akord jasný,
že je svět zcela krásný.

Ivanův překlad Goethovy básně „Gefunden” pod titulem „Nalezl jsem, nehledaje” z ledna 1933 je nejen dokladem růstu jeho znalostí němčiny, ale současně dokladem pokroku jeho překladatelské odvahy a básnické pohotovosti.

Školní rok 1932/33 však Ivanovi přinesl drastické vytržení ze životní idyly. Především se přihlásila léta dospívání; jejich příznaky jsou patrný na Ivanově výročním vysvědčení z tercie. Ke stále výborným výsledkům z němčiny a latiny sice přibyl stejně výborný výsledek z francouzštiny, ale dosavadní jedničky z dějepisu, matematiky a kreslení se proměnily ve dvojky, přibyla dvojka z fyziky – a dvojka z chování.

Hlavně však dlouholetá jaterní choroba jeho maminky Zdenky vstoupila do finálního, maligního stadia. Těžký, bolestivý záchvat se dostavil 5. 10. 1932, následován pak dalším 17. října –, který si už vyžádal hospitalizaci. Po remisi, dostatečně úzdravě a návratu domů se ovšem dostavil třetí záchvat 31. 12. a čtvrtý 6. 1. 1933; ten vedl ke druhé hospitalizaci v Domě útěchy 12. 2. a od 18. 2. na interní klinice prof. Vanýska U sv. Anny. Dne 19. 2. (posledního dne, kdy ještě komunikovala) se jí její matka, Ivanova babička Anna Klíčnicková

zeptala: „Co vzkážeš Ivánkovi?“ Její odpověď pak do svého deníku zaznamenala takto: Oči měla zavřené, usmála se a pouze řekla: „Chlapeček, miláček...“

Ve středu 22. 2. 1933 dopoledne Zdenka Klíčnicková zemřela. Byla pohřbena 24. 2. do rodinného hrobu na brněnském Ústředním hřbitově po boku svého manžela Lva. (Dnes jsou ostatky obou spáleny a urny s jejich popely uloženy – spolu s Ivanovým – v hrobě v čestném kruhu hrobů významných brněnských osobností uprostřed hřbitova.) Ivanovým poručíkem se podle Zdenčina testamentu ze 13. 10. 1932 stala MUDr. Růžena Šilhanová-Fišerová, ale de facto veškerá péče o Ivana přešla na jeho babičku Annu. Ivan vyrůstal dále s Klíčnickovými (s dědečkem do jeho smrti už 15. 5. 1935 a s babičkou až do jejího úmrtí dne 31. 3. 1944).

Ivanovi bylo 13 let a zůstal ve velkém bytě na Obilním trhu s nimi sám.

Jeho dětská léta skončila.

Bez rodiny a sám pak zůstal až do konce svého vlastního života.

Podstatnou část tohoto textu jsem napsal původně pro revui Box, kde byla publikována roku 1993, číslo 4: str. 42–51 pod titulem Jak se rodil básník – Vůně dětství Ivana Blatného. Za souhlas s touto reedicí děkuji hlavnímu redaktoru Boxu Dr. Jiřímu Kuběnovi.

Redakci Universitas došlo

pokračování ze str. 11

IX. studentská konference s biologickou, ekologickou a geologickou tematikou.

Ročník 2011/2012. Masarykova univerzita Brno, 2012

TALENTED LEARNER. Oldřich Šimoník et. al. Masarykova univerzita Brno, 2011

Univerzity třetího věku na vysokých školách. Petr Adamec, David Kryštof (eds.). Masarykova univerzita Brno, 2011

Výuka archeologie a příbuzných oborů v České a Slovenské republice. Letní semestr 2011/2012. Masarykova univerzita Brno, 2012

Výzkum výuky cizích jazyků. Věra Janíková, Michaela Píšová, Světlana Hanušová (eds.). Masarykova univerzita Brno, 2011

Work in Progress. Tomáš Valeš (ed.) Příspěvky z workshopu. Masarykova univerzita Brno, 2011

Analýza policy. Milan Hrubeš (ed.). Masarykova univerzita Brno, 2011

Antonín Bartoněk, Chrestomatie starořeckých nářečních nápisů. Masarykova univerzita Brno, 2011

Ivo Buzek, Historia crítica de La Lexicografía gitano-española. Masarykova univerzita Brno, 2011

Central European Journal of Canadian Studies. Volume 7, 2011. Masarykova univerzita Brno, 2011

Integrovaná přírodověda 6. Robinsonem dnes aneb Jak si poradíme, když... Materiál pro učitele. Masarykova univerzita Brno, 2012 + CD

Jana Krátká, Aktuální otázky teorie výchovy: Teoretická východiska, výzkumné nálezy a závěry pro praxi. Masarykova univerzita Brno, 2011

pokračování na str. 43